

Vestigis de la primitiva església medieval de Sant Quirze de Besora

Sant Quirze de Besora

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Església parroquial de Sant Quirze de Besora. C/Església S/N
Emplaçament: A l'interior de l'església de Sant Quirze formant part del conjunt de la capella de la verge dels Dolors
Alçada: 585,2

Coordenades:

Latitud: 42.100522587083
Longitud: 2.2232171591016
UTM Est (X): 435770
UTM Nord (Y): 4661229

Classificació

Número de fitxa: 08237 - 72
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval
Segle: X-XI
Any: 887.891
Autoria de l'element: monestir de Sant Joan de les Abadesses
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Restes de l'antiga església medieval integrades a la nova construcció barroca erigida a partir de 1781 i formant part d'una de les capelles del presbiteri dedicada a Sant Josep i situada a la part nord-est del conjunt edificat. Els murs de la façana sud estan integrats dins de la cambra de la calefacció amb la qual cosa la finestra de doble esqueixada que es pot veure en una de les parets dona a l'interior d'aquesta cambra. L'estat de conservació és bo.
Protecció: Inexistent

Tipus de protecció:	Inexistent
Número inventari	Sí. IPA. Núm. 23781
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	5914701DG3651S0001JR
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	ds., 22/07/2023 - 08:37

Descripció

A la part nord-est de l'església i coincidint amb el que seria la capçalera de la nau nord de l'església de Sant Quirze entre l'espai del presbiteri hi ha una petita capella dedicada a Sant Josep. Es tracta d'un espai de planta rectangular allargassada situat de forma paral·lela a la paret nord del presbiteri i comunicat mitjançant una porta o pas obert a la paret sud de la mateixa. Aquest espai està cobert amb una volta de canó de mig punt i les parets que la sostenen tenen una amplada considerable. A més a més a la part nord-est i a tocar amb la cantonada hi ha oberta una finestra d'arc de mig punt i de doble esqueixada que recorda molt la tipologia de les finestres romàniques o fins hi tot pre romàniques de moltes esglésies tenint en compte que l'origen de l'església seria de mitjans del segle IX i X. A més al paviment format per toves ceràmiques en forma de cairó hi ha encara els vestigis d'una lauda sepulcral d'un enterrament familiar on hi ha la representació d'un crani i d'una calavera. Val a dir que la connexió amb la nau neoclàssic es fa mitjançant un arc former descentrat respecte l'antiga nau medieval i comunicat de manera forçada amb el cos de la nova església fet que permet interpretar que corresponen a períodes i fases diferents ja que si haguessin estat fets en el mateix moment estaria completament centrat cosa que no és el cas. A més a més damunt del pas de comunicació amb el cos del presbiteri de l'absis principal hi ha encastrat en el gruix de la paret un armari per a les relíquies i objectes litúrgics i tancat per una porta de fusta amb tres claus i amb els golfos o tancadures de ferro forjat. Aquest element recorda a altres conservats en molts monestirs catalans com a ara a Santa Maria d'Alaó a l'Aragó o santa Maria d'Arles (Arles Sur tec al Rosselló francès) o a l'església de Santa Maria de Palau de Rialb a la Noguera i dins el municipi de la Baronia de Rialb. Altres vestigis medievals de l'antiga església en seria el mur nord de la nau neoclàssica que tanca la capella de la Verge de Montserrat i que presenta un determinat desplom que no és degut a la volta moderna sinó a una antiga volta desapareguda com a ampliació de la nau primitiva. Val a dir que és en aquest punt on hi ha oberta l'antiga porta d'entrada a l'església, visible des de la part externa, fet que permet reforçar aquesta hipòtesi.

Observacions:

Es tracta d'un dels vestigis més antics de la l'església medieval que mereixen que tinguin una cura especial i siguin estudiats i analitzats en detall ja sigui a nivell arqueològic realitzant cales al subsòl i també als paraments i que poden resoldre i confirmar aquesta hipòtesi que us formulem en aquesta fitxa i de la que n'hem tingut especial atenció. Caldria contrastar les dades arqueològiques amb la documentació conservada i establir paral·lels amb altres exemples conservats.

Història

L'església de sant Quirze seria erigida en el marc de tornar a ocupar el territori teòricament despoblats del niu comtat d'Osona organitzat el 798 pel comte Borrell d'Osona-Cerdanya després de ser ocupada però que a fruit d'una revolta interna (revolta d'Aisó) promoguda pels antics ocupants i els nous dominis carolingis va fer que aquest territori no es consolidés fins en època del comte Guifré el Pilós. L'origen de Sant Quirze segons el mateix Antoni Pladevall especifica que és confós degut a que la documentació escrita no dona un origen gaire clar i precís i amb tres dates que ballen 887, 897 i 898.

Segons Pladevall la referència més antiga data de 855 i correspon amb una referència que hi ha en la dotació que els comtes Guifré i la seva esposa Guinedilda fan a la seva filla Emma del monestir de Sant Joan de Ripoll, dit més tard de Sant Joan de les Abadesses. En aquesta dotació i entre les diverses possessions ja hi figura el terme i església de Sant Quirze de Besora. *"et in castro Bisora, ecclesia Sancta Maria Virginis, cum decimis et primiciis, et ecclesia sancti Cyrici et cum decimicis et primiciis carum et suum alodem"* (PLADEVALL FONT, ANTONI, 1995). Per tant si fem cas de l'esmentat document aquesta església ja seria edificada anteruorment i per tant amb un origen encara més antic.

Posteriorment el 887 va tenir lloc la consagració de l'església de Sant Joan de les Abadesses pel bisbe Gotmar i entre les seves dotacions hi havia les esglésies del Bisaura *"et tradimus in castro Bisaura eclesia Santcta Maria cum eclesia Sancti Cirici et cum illorumapendicibus et cum alodiis"* (PLADEVALL FONT, ANTONI, 1972, 1973, 1995, 1997)

Per tant novament el lloc ja hi figura com a possessions del mateix monestir. Monsalvatge especifica que el bisbe Gotmar el 897 hauria consagrat les esglésies de Sant Quirze

Finalment i en concret el 898 en els registres dels Canalars del monestir de Sant Joan i trobats a l'arxiu del castell de Montesquiu (Espadaler, 1993) que corresponen a còpies tardanes especifica que l'església de sant Quirze ja està consagrada.

"ecclesia in honore beati (Quirico) qui est iuxta flumini Terico fundata ad eius monasterio in honori beati Iohanes didicatum abitum ratiue concederet" .

Ara bé i tenint en compte que els documents ripollesos del 855 i 857 poden haver estat falsejats degut a que els monestirs moltes vegades es veien pressionats per les cobdícies senyorials, en aquest cas els Tallaferro de Besalú els qual pretenien dominar el monestir i els monjos moltes vegades per salvar els drets i fidelitats ja existents falsificaven els documents. Aquest en seria el cas del document de Sant Joan considerat per Pladevall "quod Formam" o falsificació per preservar els drets.

tot i així i una vegada consagrada el nucli desenvolupat al voltant de l'església no depenien directament del monestir, sinó que depenien de la parròquia i únicament havien de prestar fidelitat al monestir van ser els drets de la parròquia al monestir o les persones que habitaven en terres donades la monestir. Aquest fet seria corroborat per un document del 921 on especifica que l'abadessa Emma va comprar a Geldmir una peça de terra que es trobava in apendico castro bisaura" al lloc de terra de Recosind (PLADEVALL FONT, 1997).

Posteriorment tindrem l'església de sant Quirze constantment documentada per les notícies del segle X, XI i XIII.

Consta que el 1372 en una època que el terme de Besora que inclou Santa Maria, sant Quirze, Sora i Montesquiu tenia poc més de 25 masos i pagava al monestir de Sant Joan un total de 32 sous, 16 pernils, 20 quarteres de civada i 35 sexters de vi (Pladevall, 1972).

Consta que entre el 1018-1023 la famosa comtessa de Barcelona (Eremessenda de Carcassona) morirà en una casa situada a prop de l'església de Sant Quirze va infeudar el castell de Besora als comtes Guifré de Cerdanya i després a Bernat de Tallaferro que acabà retornant al casal de Barcelona. es senyors del castell

hi establiren un vicari que administrava la justícia i assegurava a defensa. Al llarg del segle XIII s'esmenta que l'església hi tenia tres altars, un dedicat a Sant Quirze i Santa Julita, un altre a Santa Maria i un darrer a Sant Joan.. No obstant la de Sant Maria podria correspondre a la del castell i la darrera de Sant Joana un altre lloc per tant es fa difícil saber si corresponen a tres altars dins d'una mateixa església o repartits en altres indrets.

En aquests altars s'hi cobraven un seguit de delmes i primícies que els administrava el cavaller de Ramon de Guàrdia del castell de Guàrdia i que lliurava al monestir. No és fins a la dècada del 1600 quan arrel de diverses visites pastorals s'hi documenten nous altars com el dedicat al Roser (1582), Sant Isidre (1622), St crist /1680) i Sta Rosa (1686). En aquesta data subsistia l'altar de Sant Joan i el de Santa Maria s'havia convertit en el del Roser, El rector era Joan Codinac que residia a Sant Quirze que comptava amb 90 cases habitades i 10 cases de pagès amb el nucli de Montesquiu amb 59 cases

Bibliografia

ESPADALER RAMON; 1993. EL castell de Montesquiu a la darrerria de l'Edat Mitjana. Col·lecció història local 1. L'avenç i Diputació de Barcelona. Apèndix !

PLADEVALL I FONT, ANTONI ; 1972. "l'natic terme feudal de Besora i lles seves parròquies de Santa Maria i Sant Quirze". Programa de la festa Major. Ajuntament de Sant Quirze de Besora,

PLADEVALL I FONT, ANTONI; 1973. "Les parròquies de santa Maria i Sant Quirze de Besora",Programa de la festa Major. Ajuntament de Sant Quirze de Besora

PLADEVALL I FONT, ANTONI; 1995. "Els mil cent anys de l'existència de Sant Quirze de Besora". Programa de la Festa Major. Ajuntament de Sant Quirze de Besora

PLADEVALL I FONT, ANTONI (1997)"Els mil cent anys de Sant Quirze de Besora. Què es commemora en realitat?". Programa de la Festa Major. Ajuyntament de Sant Quirze de Besora

ACM. Besora-6, Plec 3 n°2107

